

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

EU podrška provedbi zakona

SMJERNICE ZA MJESTO ZLOČINA

Ovaj vodič je pripremljen za osobe koji nisu forenzičari, odnosno policijske službenike koji trebaju odgovoriti na ad hoc situacije, te stoga vodič ne sadrži znanja iz najnovijih metoda i taktika forenzičkog postupanja i sveobuhvatne profesionalne vještine.

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Projekta EU podrška provedbi zakona i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

Projekat provodi Savezno ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Austrije u konzorciju sa ministarstvima unutrašnjih poslova Republike Slovenije, Republike Mađarske i pokrajine Brandenburg Savezne Republike Njemačke, te Međunarodnim centrom za razvoj politika migracija (ICMPD) i Transparency International BiH (u svojstvu saradnika). Partneri, korisnici Projekta su bh. agencije za provedbu zakona na državnom, entitetskom, kantonalnom i nivou Distrikta Brčko BiH.

Smjernice za mjesto zločina

Ovo je kratki pregled o dužnostima i zadacima policijskog službenika kada otkrije krivično djelo kako bi zaštitio mjesto zločina za istražitelje i osigurao da mjesto zločina bude u stanju kao u trenutku kada je krivično djelo otkriveno i/ili počinjeno.

1. Osiguranje mjesta zločina

Osiguranje mjesta zločina počinje dolaskom prvog policijskog službenika i završava kada mjesto zločina prestane biti pod policijskim nadzorom. Osiguranje mjesta zločina, također, uključuje osiguranje istražitelja mjesta krivičnog zločina.

- **Metod postupanja, prilaska, osiguranja mjesta zločina i dokaza od službenika policijske patrole prije, tokom i nakon uviđaja na mjestu zločina**
- **Osigurati lokaciju što je moguće brže i efikasnije**
- **Održavati sigurnost mjesta zločina tokom obrade i sve do trenutka dok se ne napusti mjesto zločina**

1.1. Odgovorni za sigurnost mjesta zločina

Službena osoba koja prva stigne na mjesto zločina ili službenik iz policijske patrole koji mora osmatrati, čuvati i osigurati mjesto zločina u skladu sa zakonom i pravilima struke je zadužen za sigurnost mjesta zločina.

Uloga službene osobe koja je prva stigla na mjesto zločina

- **Službena osoba koja je prva stigla na mjesto zločina mora ostati na mjestu događaja sve do trenutka dok ne stigne nadležni tim za uviđaj na mjestu zločina**
- **Mora izbjeći korištenje svih objekata ili predmeta koji se nalaze na mjestu zločina (npr. toalet, voda, peškir, telefon), kao i suzdržati se od jela, pića ili pušenja**
- **Odrediti i kontrolisati granicu mjesta zločina.** Ukoliko je potrebno **ograditi područje** koristeći bilo kakvu vrstu fizičke barijere kako bi se zaštitio dokazni materijal prije nego što se uništi, izmijeni ili izgubi. Upotrijebiti policijsku traku ukoliko je moguće, a može se upotrijebiti i bilo koja druga fizička barijera (konopac, vozilo i vrata). **Granice se mogu smanjiti u veličini, ali se ne mogu lako proširiti**
- **Osigurati detaljan izvještaj policijskom pozivnom centru** (telefonski brojevi se nalaze na kraju vodiča)
- **Pružiti prvu pomoć svim povrijeđenim osobama** i drugima kojima je potrebna pomoć. U slučaju intervencije medicinskog osoblja morate se postarati da se minimizira kontaminacija ili promjena mjesta zločina
- **Prioritet se uvijek daje hitnoj medicinskoj pomoći** ukoliko postoji sukob između očuvanja dokaza i mogućnosti spašavanja ljudskog života
- **Zabilježite registarske oznake vozila hitne pomoći i adresu zdravstvene ustanove u koju će biti odvezena povrijeđena osoba** ukoliko se žrtva ili osumnjičeni prevoze u zdravstvenu ustanovu, službenik, ako je na raspolaganju, ga/je prati kako bi dokumentovao informacije i sačuvao dokaze

- **Uzeti ime, jedinicu, i telefonski broj prisutnog osoblja** ukoliko je medicinsko osoblje prvo stiglo
- **Pobrinuti se o o vlastitoj sigurnosti i sigurnosti svih kolega**
- **Zaustaviti radnje koje ometaju javni red i saobraćaj**
- **Uhapsiti osumnjičenog koji je počinio krivično djelo**
- **Zadržati svjedoke i osobe koje bi mogle imati informacije o krivičnom djelu**
- **Razdvojiti sva osumnjičena lica ili svjedoke kad god je to moguće**
- **Držati neovlaštene osobe dalje od mjesta zločina**
- **Osmotriti i utvrditi da li je mjesto zločina izmijenjeno ili ne**
  - U slučaju promjene pokušati ustanoviti zašto i od koga?
- **Podnijeti izvještaj nadređenom prema potrebi što je prije moguće**
- **Otpočeti žurnu potjeru, ako je izvodljivo, i naći počinioca**

Obaveza službene osobe koja je prva stigla na mjesto zločina

- **Pozvati sve pomoćno osoblje**, kao što su istražitelj mjesta zločina, osoblje ureda mrtvozornika, vatrogasci, medicinske ili spasilačke službe ukoliko je potrebno
- **Uložiti napore da se mjesto zločina zadrži u nepromijenjenom stanju tokom svojih aktivnosti**
- **Nositi ličnu zaštitnu odjeću ako je raspoloživa**
- **Poduzeti sigurnosne mjere**
- **Paziti privremeno vozila i predmete bez nadzora**

- **Pružiti pomoć timu za uviđaj u:**
  - traženju svjedoka
  - sprovođenju lica radi davanja uzoraka (kose, otisaka prstiju, krvi)
  - otkrivanju identiteta nepoznatih povrijeđenih lica ili neidentifikovanog tijela
- **Dati izvještaj o vašim aktivnostima i zapažanjima istražitelju mjesta zločina** (dati istražitelju tačan prikaz onoga što se desilo, bez ikakvog dodavanja ili izostavljanja). Vaše bilješke bi mogle biti od vitalnog značaja za potkrepljivanje istražiteljevih procjena
- **Službena osoba koja je prva stigla na mjesto zločina nakon napuštanja mjesta događaja mora svom nadređenom podnijeti izvještaj u pisanoj formi o sljedećem:**
  - Zašto ste došli na mjesto zločina (vlastito zapažanje, pozvala vas je policija, pozvali su vas građani, naložio vam je nadređeni)?
  - Kada ste došli, a kada napustili mjesto zločina?
  - Ko je zatečen na mjestu događaja?
  - Koja vrsta dokaza ili tragova je pribavljena?
  - Kakve mjere su poduzete?
  - Da li je mjesto zločina promijenjeno? Zašto? Od koga?

Policajska patrola na ulazu na mjesto zločina

- Koristite samo jednu putanju kada ulazite na mjesto zločina
- Uspostaviti sigurnosni dnevnik za sve osobe koje ulaze ili odlaze s mjesta zločina (ime, čin, svrha pristupa, vrijeme od-

laska i dolaska – s ili bez dozvole istražitelja mjesta zločina). Ograničavanje broja osoba i kontroliranje njihovog kretanja na mjestu zločina je od suštinskog značaja za održavanje integriteta mjesta zločina i minimiziranje kontaminacije

- Apsolutno nijednom posjetiocu bez dokumenata se ne treba dozvoliti pristup u zonu mjesta zločina
- Policijski službenici, uključujući rukovodno osoblje, koji nemaju konkretan ili validan razlog da budu na mjestu zločina, trebaju se smatrati neovlaštenim osobama
- Svi posjetioci moraju dati na raspolaganje sve tražene uzorke (kosa, krv, otisci cipela, otisci prstiju itd.) u svrhu eliminacije. Uzorci će se možda morati uzeti i od medicinskog osoblja u svrhu eliminacije

2. Vodič za uviđaj

Uviđaj se preduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje.

(Član 92 Zakona o krivičnom postupku BiH)

Cilj

Cilj uviđaja je da se pomogne odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Šta se dogodilo? Gdje, kada, kako?
  - Koja vrsta krivičnog djela se desila?
  - Ko ga je počinio?
  - Kakvo je oružje korišteno?
- **Istražitelj ima pravo odlučiti otvoriti uviđaj i utvrditi granice područja na početku, ali ukoliko se otkriju novi elementi (druga područja ili predmeti) područje se proširuje**

- **Veoma je dragocjeno uspostaviti grupnu lokaciju na kojoj se mogu koordinirati aktivnosti uviđaja i održavati sastanci**
- Pažljivo hodanje kroz mjesto zločina kako bi se **stekao pregled cjelokupnog mjesta događaja otkriva svaku prijetnju integritetu mjesta zločina i garantira zaštitu fizičkih dokaza**. Treba se poduzeti ukoliko neće doći do remećenja dokaza
- **Istražitelj odlučuje o redoslijedu traženja i fiksiranja dokaza**
- **Važni koraci fizičkih i hemijskih tehnika za traženje i fiksiranje dokaza moraju se dokumentovati fotografijama i/ili videom**
- **Dokazi moraju biti zapečaćeni i upakovani** tako da se paket ne može otvoriti, a da se ne uništi. **Naljepnica o dokazu mora biti zalijepljena na paket uključujući sve informacije koje su potrebne da se jasno obilježe dokazi sadržani u paketu**
- **Moraju se oduzeti relevantni predmeti** (oružje kojim je izvršeno krivično djelo, predmeti koje je koristio prijestupnik)
- **Mora se obratiti pažnja na nadzorne video kamere (CCTV) i kamere postavljene na javnim mjestima**
- Mora se odlučiti o redoslijedu korištenja **različitih tehnika** s ciljem da tehnika koja je prethodila ne naruši druge koje će se kasnije koristiti
- **Istražitelj napušta mjesto zločina ukoliko su prikupljeni svi tragovi i dokazi i ukoliko je mjesto zločina kriminalistički obrađeno i nove informacije nisu do tog trenutka objavljene**
- **Uviđaj se mora izvršiti kada se relevantne informacije i dokazi mogu prikupiti**
- **Uviđaj može obustaviti samo istražitelj** ukoliko su se vremenski, lični ili materijalni uslovi promijenili i nije moguće voditi postupak

Mjesta zločina s dodatnim mjerama

- U slučaju da je nađeno identifikovano ili neidentifikovano **mrtvo tijelo Ured mrtvozornika ili poseban liječnik** moraju se pozvati na mjesto zločina
- U slučaju **silovanja ili teškog seksualnog delikta** žrtvi je potreban **medicinski pregled odmah**
- U slučaju istrage **paleži ili eksplozije** treba se kontaktirati odgovarajuća agencija i na uviđaju mora biti prisutan ekspert za paljevine/eksplozive. Praktično je ako se kriminalistički uviđaj obavlja u isto vrijeme dok se provodi istraga na požarištu
- U slučaju istrage **elektronskog kriminala** ili **ako se informatička oprema i mobilni telefoni nalaze na mjestu zločina, mora se pozvati IT stručnjak**
- U slučaju **krivičnih djela koja su povezana s drogama** posebni **psi za otkrivanje droge** se mogu koristiti. Ukoliko situacija uključuje **tajnu laboratoriju za proizvodnju droge** **treba se kontaktirati odgovarajuća agencija**
- U slučaju potencijalno razornih situacija, kao što su **biološko oružje ili radiološke ili hemijske prijetnje**, trebaju se kontaktirati odgovarajuće agencije

Tim za uviđaj

Nadležni policijski organ mora oformiti iskusan tim za vršenje uviđaja.

2.1. Sastav tima:

Najmanje dvije osobe:

- Istražitelj mjesta zločina
- Kriminalistički tehničar

Dodatna podrška:

- Zapisničar
- Službena osoba koja je prva stigla na mjesto zločina/službenik policijske patrole
- Forenzički stručnjak
- Drugi stručnjak (mrtvozornik, psiholog, profajler, itd.)
- Konsultant
- Prevodilac

Provođenje istrage

U toku provođenja istrage tužitelj može poduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije zločina, preduzimanje posebnih mjera koje osiguravaju svjedoka i informacije i naređivanje potrebnih vještačenja. (Član 217 Zakona o krivičnom postupku BiH)

Uviđaj i vještačenje

Ovlaštena službena osoba, nakon obavještavanja tužitelja, dužna je izvršiti uviđaj i odrediti potrebna vještačenja, osim obdukcije i ekshumacije leša. Ako je tužitelj prisutan tokom vršenja uviđaja može tražiti da ovlaštena službena osoba izvrši određene radnje koje on smatra neophodnim. Sve radnje preduzete tokom uviđaja moraju se dokumentovati i detaljno obrazložiti kako u zapisniku, tako i u posebnom službenom izvještaju. (Član 221 Zakona o krivičnom postupku BiH)

Prava istražitelja

- Odrediti osoblje i dati dozvolu za ulazak ili odlazak sa mjesta zločina
- Odlučiti da otpočne ili prekine uviđaj
- Zatražiti od službene osobe koja je prva stigla na mjesto zločina ili službenika policijske patrole da daju izvještaj
- Dobiti informacije od žrtve, svjedoka ili bilo koga drugog ko raspolaže relevantnim informacijama o incidentu

Odgovornosti istražitelja

- **Na početku provjeriti kontrolni spisak opreme.** U slučaju nedostatka materijala, mora se ponovo napuniti
- **Držati se pravila sigurnosti** i zahtijevati isto od cjelokupnog osoblja na mjestu zločina
- **Odrediti granice uviđaja.** Broj mjesta zločina i njihove granice se određuju prema njihovoj lokaciji/lokacijama i vrsti krivičnog djela

- **Odrediti redoslijed sistema ulaska i izlaska na mjestu zločina**
- **Koristiti ličnu i grupnu zaštitnu odjeću** (npr. rukavice i/ili navlake za cipele)
- **Rasporediti osoblje na mjestu zločina bez odlaganja i po zapovijedi**
- **Dobiti sve informacije o incidentu** prije, tokom i nakon dolaska na mjesto zločina
- **Tretirati lokaciju kao mjesto krivičnog zločina sve dok se ne procijeni i ne odredi drugačije**
- **Odrediti metod uviđaja**
- **Naložiti izvršenje zadataka koji se ne mogu odlagati**
- **Osigurati zakonito i profesionalno vršenje uviđaja**
- **Koordinirati rad tima za uviđaj**
- **Odlučiti o redoslijedu kojim se sakupljaju dokazi**
- **Pozvati forenzičkog stručnjaka na mjesto zločina** da obavi specijalizirane zadatke
- **Odobriti sačinjavanje zapisnika o uviđaju**
- **Sarađivati s istražiteljima** zaduženim za slučaj i drugim službama
- **Preduzeti dodatne mjere** da se pruži pomoć licima, otpočeti smještaj životinja ukoliko je to potrebno
- **Naložiti svim pomoćnim službama**, kao što su ured mrtvozornika, vatrogasci i druge spasilačke službe ukoliko je potrebno da budu prisutni na mjestu zločina

- **Izvršiti rekonstrukciju zločina sa 'mjestu događaja'**, koristeći logičko zaključivanje i popunjavajući praznine gdje god su nađeni dokazi
- **Kontrolirati tok rada na traženju dokaza i tragova**

Kriminalistički tehničar

Osoba koja raspolaže adekvatnim obrazovanjem koju policija direktno zapošljava da prikuplja dokaze, analizira podatke na mjestu zločina i u laboratorijama. On/ona radi s policijom u timu za uviđaj pod vodstvom istražitelja na mjestu zločina.

Često se na neki slučaj raspoređuje nekoliko tehničara pod vodstvom i direktnim nadzorom glavnog tehničara.

Pomoć vještaka i stručne osobe

Uviđaj i rekonstrukcija zločina vrši se uz pomoć stručne osobe kriminalističko-tehničke ili druge struke, koja će pomoći u pronalaženju, osiguranju ili opisivanju tragova, izvršiti potrebna mjerenja i snimanja, sačiniti skicu i fotodokumentaciju ili prikupiti i druge podatke. (Član 94 (1) Zakona o krivičnom postupku BiH)

Na uviđaj ili rekonstrukciju može se pozvati i vještak, ako bi njegova prisutnost bila od koristi za davanje nalaza i mišljenja. (Član 94 (2) Zakona o krivičnom postupku BiH)

Prava tehničara

- Ispitati službenika koji je prvi stigao na mjesto zločina ili službenika policijske patrole, svjedoka, žrtvu i druge osobe

koje raspoložu relevantnim informacijama o incidentu

- Korištenje materijala za traženje, razvijanje i fiksiranje

Obaveze tehničara:

Glavni zadaci

- **Na početku provjeriti spisak opreme za uviđaj.** Ukoliko je potrebna ispravka on/ona mora izvijestiti istražitelja na mjestu zločina
- **Koristiti ličnu i grupnu zaštitnu odjeću** (npr. rukavice i/ili navlake za cipele) i slijediti instrukcije o sigurnosti rada
- **Slijediti instrukcije istražitelja na mjestu zločina**
- **Proći kroz mjesto zločina kako bi se odredilo koji dokazi su ostavljeni i kako se trebaju prikupiti**
- **Započeti s prikupljanjem informacija odmah po dolasku na mjesto zločina**
- **Snimiti fotografije, video i audio zapis pored skica, dijagrama i crteža**
- **Tražiti dokaze, tragove, fragmente i oznake i pripremiti ih za prikupljanje, razvijanje, fiksiranje i pakovanje**
- **Prikupiti sve fizičke dokaze**
- **Fokusirati se na kratkoročne dokaze**
- **Analiziranje detalja na mjestu zločina i procjena podataka**
- **Zadužen za pripremu pečaćenja i transportovanja u laboratorije**

- **Pomoći u pomjeranju i pokrivanju preminulih osoba**
- **Pomoći u pripremanju zapisnika i aneksa**
- **Ne kašljati, kihati ili razgovarati iznad bilo kojeg uzorka koji se prikuplja ili suši, kako bi se spriječila kontaminacija dokumenata dodatnom DNK**
- **Fiksiranje uzoraka otiska prsta, otiska dlana, DNK u cilju unošenja u biometrijsku bazu podataka**
- **Pretraga, razvijanje i fiksiranje ranije prikupljenih dokaza u forenzičkoj laboratoriji. Vršenje testova i analiziranje uzoraka materijala**
- **Izrada dokumentacije o traženju i fiksiranju dokaza**
  - Tehničar ima pravo odabrati metode, alate i tehnike koje koristi za traženje i fiksiranje dokaza u nedostatku odluke istražitelja na mjestu zločina. U ovom slučaju on/a je zakonski i profesionalno odgovoran/na za svoju odluku
  - Ukoliko je odluka istražitelja suprotna odluci tehničara on/a mora postupati po zapovijedi istražitelja, ali se ovo može unijeti u zaseban izvještaj priložen uz zapisnik o uviđaju
  - Ukoliko slučaj završi pred sudom, kriminalistički tehničar se može pozvati da svjedoči o informacijama iz izvještaja

Važni telefonski brojevi

Policija 122

Hitna pomoć 124

Vatrogasci 123

Agencija za forenzička ispitivanja
i vještačenja BiH 057/320-300

Agencija za forenziku u RS 051/334-350

Agencija za forenziku u FBiH 033/284-035

Federalna uprava policije 033/280-020

SIPA 057/326-100

Državna regulatorna
agencija za radijacijsku
i nuklearnu sigurnost u BiH .... 033/726-300 ili 033/726-316

Direkcija za koordinaciju
policijskih tijela BiH 033/779-000